

UNIVERSITAS Šafarikiana

Košice 2004/2005

Ročník XXXIV.

Dvojčíslo: 5 – 6

SPOLOČNÉ VYHLÁSENIE PREZIDENTOV STREDOEURÓPSKÝCH REKTORSKÝCH KONFERENCIÍ

Prezidenti stredoeurópskych rektorských konferencií (Rakúska, Chorvátska, Maďarska, Poľska, Slovinska, Slovenska, Českej republiky) sa stretli 3. a 4. marca 2005 na Karlovej univerzite v Prahe. Rokovali o súčasnom vývoji vo vysokom školstve a výskume v Európe s osobitým zreteľom na regionálny aspekt. Konkrétnu pozornosť venovali úsiliu akademickej obce sledovať hlavnú stratégiu Európskej asociácie univerzít (European University Association), a to:

- rozšíriť ponuku vzdelávania, predovšetkým bakalárskych študijných programov,
- zachovať kvalitatívne štandardy magisterských študijných programov,
- podporiť myšlienku doktorandských študijných programov ako základu pre vybudovanie európskeho výskumného priestoru.

Na záver rokovania účastníci schválili nasledujúce vyhlásenie:

K úlohe štrukturálneho štúdia vo vysokom školstve

Účastníci spoločného rokovania súhlasili, že za účelom dosiahnutia výdatného rastu v počte dostupných miest vo vysokom školstve, je nevyhnutné štrukturálne štúdium, hlavne na bakalárskom stupni v súlade s Bolonskou deklaráciou. Cieľom je väčší rast počtu absolventov vysokých škôl ako jednej zo základných podmienok ďalšieho rozvoja a to nielen z ekonomického hľadiska, ale aj z pohľadu sociálnej kohézie na národnej a európskej úrovni. Okrem rozšírenia ponuky bakalárskych študijných programov, taktiež potrebujeme upraviť obsah súčasných študijných programov, aby bola zvýšená pravdepodobnosť úspešného ukončenia.

Intenzívna reforma študijných programov uspokojujúca všetky podmienky vysokoškolskej kvalifikácie absolventa, je hlavným problémom, ktorému čelia vysoké školy a žiadna iná inštitúcia ju nemôže vykonávať bez toho, aby zasiahla do akademických slobôd a autonómie vysokých škôl.

Bez ohľadu na všeobecnú tému ďalšieho otvorenia vysokoškolských systémov, všetci

účastníci stretnutia považujú účasť stredoeurópskych univerzít v európskych programoch pre mobilitu študentov a učiteľov za kľúčovo významnú pri budovaní partnerských vysokoškolských sietí so vzájomne akceptovateľnými vzdelávacími štandardami.

K doktorandskej hodnosti ako puncu európskeho vysokoškolského priestoru a európskeho výskumného priestoru

Berlínske komuniké ministrov zo septembra 2003 zdôraznilo prirodzený vzťah medzi doktorandským vzdelaním a výskumom, ako aj dôležitosť 3. stupňa štúdia pre realizáciu „Európy založenej na vedomostiach“. Seminár o doktorandských programoch pre európsku spoločnosť založenú na vedomostiach konaný v rámci „Bologna Follow up“ aktivít, ktorý spoločne organizovala nemecká a rakúska vláda a EUA v Salzburgu vo februári 2005, sa venoval témam vychádzajúcim z Berlínskeho komuniké. Niekoľko iniciatív rôznych rektorských konferencií ako aj rôznorodé aktivity Európskej asociácie univerzít ako projekt pre doktorandské programy ďalej zdôraznili hodnotu akou európske univerzity prispievajú k doktorandskej hodnosti.

Prezidenti stredoeurópskych rektorských konferencií týmto deklarujú svoju podporu úsiliu na európskej, medzinárodnej a bilaterálnej úrovni. Zhodli sa, že právo udeľovať doktorandskú hodnosť je definujúci prvok a hlavné poslanie univerzity. Výhradne univerzity sú zodpovedné za organizáciu doktorandských programov a výskumnú výchovu ako súčasť ich inštitucionálnej autonómie.

Za účelom potvrdenia svojho záväzku zabezpečiť kvalitu a atraktivnosť doktorandských programov, prezidenti stredoeurópskych rektorských konferencií súhlasili, že cieľom doktorandských programov je pokrok v poznaní prostredníctvom pôvodného výskumu. Tie by mali vychovávať absolventov tak, aby prispievali k spoločnosti založenej na vedomostiach na a mimo akadémie. Na dosiahnutie tohto cieľa, doktorandské programy:

- byť súčasťou inštitucionálnych politík a stratégií;
- mať určený primeraný časový rámec (3 - 4 roky ako pravidlo);
- byť organizované štrukturálnym spôsobom, ktorý umožní rozvoj prenosných zručností;
- poskytovať doktorandským kandidátom tímový odborný dohľad, ktorý môže pochádzať z rôznych disciplín a univerzít;
- zahŕňať odporúčania týkajúce sa mladých výskumníkov, ktoré sú vyvíjané v rámci iniciatívy navrhnuť Európsku chartu pre výskumníkov (European Charter for Researchers);
- podporovať interdisciplinárnu výchovu;
- podporovať mobilitu doktorandských kandidátov a akademického personálu;
- urobiť opatrenia pre rovnosť pohlaví pri prijímaní a riadení študentov a akademických pracovníkov a
- byť dostatočne financované, aby bola zabezpečená kvalita programov ako aj primerané a časové podmienky pre doktorandských kandidátov na ukončenie štúdia.

K budúcej spolupráci stredoeurópskych rektorských konferencií

Stredoeurópske rektorské konferencie vyhlasujú, že doteraz bol bolonský proces riadený prevažne vládami. To bolo nevyhnutné, keďže prvým krokom muselo byť prispôbenie sa národných vysokoškolských právnych rámcov bolonským reformám. Avšak, teraz sme vstúpili do druhej fázy bolonského procesu, v ktorej sa dôraz presúva z právnych reforiem na aplikáciu bolonských cieľov na inštitucionálnej úrovni. Tento vývoj sa odráža v skutočnosti, že univerzity a študenti sú novými ústrednými činiteľmi v bolonskom procese.

Prezidenti stredoeurópskych rektorských konferencií považujú spoločné stretnutia tohto typu za užitočné a majú v úmysle prehĺbiť spoluprácu a to nielen medzi univerzi-

tami príslušných krajín, ale aj medzi rektorskými konferenciami.

prof. Dr. Georg WINCKLER,
prezident Rakúskej rektorskej konferencie
prof. Dr. Gordana KRALIK,
prezidentka Chorvátskej rektorskej konferencie

prof. Dr. Lajos BESENYE,
prezident Maďarskej rektorskej konferencie
prof. Dr. Franciszek ZIEJKA,
prezident Poľskej rektorskej konferencie
prof. Dr. Juraj SINAY,
prezident Slovenskej rektorskej konferencie

prof. Dr. Jozef MENCINGER,
prezident Slovenskej rektorskej konferencie
prof. Dr. Ivan WILHELM,
prezident Českej konferencie rektorov

Zdroj: SRK

VYHLÁSENIA SLOVENSKEJ REKTORSKEJ KONFERENCIE K BOLONSKÉMU PROCESU PRI PRÍLEŽITOSTI ROKOVANIA MINISTROV ŠKOLSTVA V BERGENE (NÓRSKO 2005)

Slovenská rektorská konferencia sa v plnej miere zúčastňuje, podporuje a realizuje reformu vo vysokom školstve v rámci bolonského procesu. V súvislosti s prípravou ďalšieho rokovania ministrov školstva v Bergene (Nórsko máj 2005), Slovenská rektorská konferencia vyhlasuje podporu Európskej asociácii univerzít v jej úsilí budovať Európsky vysokoškolský priestor.

Slovenská rektorská konferencia chce týmto vyhlásením posilniť postoje a realizáciu reformy vysokých škôl v súlade s bolonským procesom na národnej úrovni. Podporujeme základnú myšlienku Európskej asociácie univerzít a jej členov, že spoločnosť založená na vedomostiach potrebuje silné univerzity, ktoré poskytujú kvalitné vzdelanie založené na aktuálnych poznatkoch výskumu. Z tohto dôvodu Slovenská rektorská konferencia chápe štrukturálnu reformu vysokých škôl ako nevyhnutnú a zdôrazňuje, že bolonský proces je kľúčovou výzvou a najväčšou príležitosťou, ktorú európske a teda aj slovenské vysoké školy majú.

V súčasnosti slovenské vysoké školy môžu prezentovať už dosiahnuté výsledky

ako je aplikácia nových študijných programov; reštrukturalizácia štúdiá na 3 stupne; aplikácia kreditového systému, dialóg s odberateľmi o obsahu štúdia a absolventoch, rozvoj vedy, techniky a umenia na vysokých školách atď.

Cieľom vysokých škôl v SR je úspešne aplikovať bolonský proces na inštitucionálnej úrovni. Preto je potrebné pre výskum a zabezpečenie kvality na vysokých školách vytvoriť rámcové podmienky v súlade s Berlínskym komuniké (2003) a smerom k rokovaniu ministrov v Bergene (2005), a to:

V oblasti výskumu:

- Posilniť prepojenie Európskeho vysokoškolského a výskumného priestoru.
- Zintenzívniť prepojenie výskumu a vzdelávania na vysokých školách tak, aby tie boli v centre rozvoja vedy a inovácií v Európe.
- Podporiť postavenie univerzít ako základu európskej výskumnej politiky.

V oblasti zabezpečenia kvality:

- Zvyšiť zodpovednosť vysokých škôl za zabezpečenie kvality ich vedecko-výskum-

nej a vzdelávacej činnosti, ktorá musí byť pravidelne monitorovaná a zlepšovať kultúru kvality.

- Európska dimenzia zabezpečenia kvality je pre Európsky vysokoškolský priestor vitálna a o jej forme musia rozhodnúť ministri školstva v Bergene.
- Akékoľvek bude rozhodnutie ministrov školstva na európskej úrovni, vysoké školy a ďalší zainteresovaní musia byť v ňom zaangažovaní adekvátnym spôsobom.

Verejná zodpovednosť za vysoké školstvo znamená, že vysoké školy musia získať dostatočnú podporu pre aplikáciu reformy, vrátane finančnej, tak ako to ministri školstva deklarovali v Berlínskom komuniké (2003). Slovenská rektorská konferencia preto vyzýva vládu SR, aby napĺňala svoje programové vyhlásenie o vysokoškolskom štúdiu ako priorite a o postupnom zvyšovaní financovania verejných vysokých škôl zo štátneho rozpočtu, tak aby SR dosiahla úroveň krajín OECD do roku 2006.

Bratislava 19. 1. 2005

Zdroj: SRK

NEUROCHIRURGICKÁ KONFERENCIA S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU

Slovenská lekárska spoločnosť, Slovenská neurochirurgická spoločnosť, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Lekárska fakulta v Košiciach, Neurochirurgická klinika Lekárskej fakulty a Fakultná nemocnica L. Pasteura v Košiciach zorganizovali pri príležitosti životného jubilea prof. MUDr. Igora Šullu, DrSc., Neurochirurgickú konferenciu s medzinárodnou účasťou.

Vedecká konferencia sa uskutočnila dňa 18. februára 2005 v posluchárni č. 1 Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Jej zahájenie sa nieslo v duchu slávnostného odovzdania medaily Slovenskej lekárskej spoločnosti **prof. MUDr. Igorovi Šullovi, DrSc.**, pri príležitosti jeho 60. narodenín a odovzdania čestného členstva Slovenskej Neurochirurgickej Spoločnosti prof. Christopherovi M. Loftusovi, M. D., FACS, (Philadelphia, USA).

Príhovor prof. MUDr. Igora Šullu, DrSc., na slávnostnej vedeckej konferencii:

Spectabilis, pán dekan, vážený pán profesor Fagula, milí priatelia, spolupracovníci, vážení prítomní!

Keď som sa od kolegov na klinike a od predstaviteľov Slovenskej neurochirurgickej spoločnosti dozvedel, že sa rozhodli na moju počesť usporiadať vedeckú konferenciu, a dokonca ma chcú vyznamenať, myslou mi preletelo viaceré pocity.

Prvý, veľmi spontánny, bol pocit radosti z príležitosti stretnúť sa tu dnes s vami všetkými. Skoro súčasne s ním sa ma však zmocnili aj rozpaky. Ved diplomy a medaily dostávajú len významné osobnosti – akoby povedal

tu prítomný docent Výrostko – skutoční mušketieri; nie služobníci, prípadne robotníci medicíny, medzi ktorých by som sa ja sám skôr zaradil. Cítim, že za všetky pekné slová, ktoré na tomto mieste odzneli a za vysoké ocenenie, čo som dostal, vďačím skôr veľkodušnosti predchádzajúcich rečníkov a predstaviteľov českej a slovenskej neurochirurgie, ako vlastným zásluhám. Preto by som im všetkým chcel vyjadriť úprimnú vďačnosť.

Ďalší pocit, ktorý sa vo mne ozval, bol ešte menej radostný. „Zostarel si, Igor Igorovič a tvoje mladé roky odvíjal čas“ povedal mi vnútorný hlas. Ved konferencie a oslavy

sa usporadávajú len na počesť ľudí pred koncom ich kariéry. Keď som sa trochu spamätal z tohoto nečakaného šoku, musel som uznať, že je to pravda. Skutočne ubehlo veľa času odvtedy, ako som, spolu s mojimi prítomnými aj neprítomnými priateľmi, podľahol zvodom chirurgie a o niečo neskôr neurochirurgie. Všetci vieme, aké náročné sú to dámy. Tie zvody boli také intenzívne a vytrvalé, že ma urobili slepým a hluchým voči letiacemu času. Ale ono to tak v živote, ktorý nebolo úplne zbytočné prežiť, azda aj má byť. A práve táto myšlienka ma akosi uspokojila a vyvolala vo mne štvrtý pocit. Pociť pokornej vďačnosti za to, že som tie uháňajúce roky mohol prežiť obklopený ľuďmi, ktorých som mal rád, mohol som pracovať na poli neurochirurgie, mohol som poznávať jej tajomstvá, mohol som toto ťažké remeslo, ale súčasne i krásne umenie učiť iných a občas som mo-

hol byť užitočný pacientom a ich blízkym. Bojím sa, že osobne na tom všetkom nemám veľkú zásluhu. Azda len tú, že som sa pridí- žal cesty, ktorú mi ukázali moji rodičia, na ktorej ma ďalej usmerňovali moji učitelia a na ktorej mi pomáhali vytrvať moji drahí doma. Aj z tohoto miesta by som im všetkým chcel úprimne poďakovať.

Ďakujem vám.

Medzi vzácnymi pozvanými hosťami zo zahraničia boli Ch. M. Loftus (Philadelphia, USA), J. Náhlavský (Hradec Králové, ČR), V. Smolanka (Užhorod, Ukrajina), V. Smrčka (Brno, ČR) a P. Francel (Oklahoma City, USA). Ďalší hostia boli nielen z Košíc, ale aj z celého Slovenska a svojimi zaujímavými prednáškami z oblasti chirurgie a neurochirurgie prispeli k obohateniu vedeckej roviny poznania.

Čestné predsedníctvo Neurochirurgickej konferencie zľava: prof. MUDr. J. Fagula, DrSc., prof. MUDr. A. Jenča, CSc., prof. MUDr. I. Šulla, DrSc., doc. MUDr. M. Gajdoš, CSc.

Slávnostné odovzdanie dakovného listu jubilantovi prof. MUDr. I. Šullovi, DrSc., dekanom Lekárskej fakulty UPJŠ prof. MUDr. A. Jenčom, CSc.

Aktuality z Kolégia rektora UPJŠ

Kolégium rektora konané dňa 6. decembra 2004

- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie perspektívy detašovaného pracoviska Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- schválenie návrhu Univerzitnej knižnice UPJŠ na objednanie ucelenej online databázy ProQuest 5000 International;
- informácia o pomoci Edičného strediska UPJŠ pri vydaní publikácie CSMAG '04, venovanej 12. českej a slovenskej konferencii o magnetizme;

Kolégium rektora konané dňa 7. februára 2005

- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Fakulty verejnej správy UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie správy o edičnej činnosti UPJŠ v Košiciach za rok 2004 a operatívny edičný plán UPJŠ na 1. polrok 2005;
- prerokovanie správy o súčasnom stave, činnosti a problémoch Univerzitnej knižnice UPJŠ v Košiciach;

Aktuality z vedenia UPJŠ

Vedenie UPJŠ konané dňa 2. decembra 2004

- vyhodnotenie jesennej časti Akademických dní UPJŠ;
- prerokovanie analýzy výdavkov na telefónne linky za obdobie január až október 2004;
- prerokovanie informatívnej správy o hospodárení na UPJŠ v Košiciach za obdobie k 30. 9. 2004;
- informácia o účasti zástupcov vedenia Univerzity, ako aj zástupcov Prírodovedeckej fa-

kulty, Právnickej fakulty a Fakulty verejnej správy na univerzite v Bayreuth v dňoch 26. – 27. 11. 2004;

- informácia o zasadnutí študentskej internátnej rady dňa 2. 12. 2004, na ktorom boli odovzdané menovacie dekréty jej jednotlivým členom;

Vedenie UPJŠ konané dňa 6. decembra 2004

- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie správy o súčasnom stave, problémoch a zámeroch Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie návrhu metodiky rozpisu dotácií prostriedkov štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2005;

Vedenie UPJŠ konané dňa 13. decembra 2004

- prerokovanie návrhu pravidiel rozdeľovania dotácií zo štátneho rozpočtu na fakulty a univerzitné pracoviská na rok 2005;
- prerokovanie správy o stave vysokého školstva za rok 2003;
- prerokovanie návrhu na úpravu poplatkov za ubytovanie v ŠDaj UPJŠ;
- informácia o schválení medzinárodného projektu v rámci programu Leonardo da Vinci. Cieľom programu Leonardo da Vinci je zvýšiť uplatnenie sa absolventov technických, ekonomických a matematických vied realizáciou dlhodobých stáží v západoeurópskych firmách;
- informácia o ponuke na účasť Univerzity v programe Tempus zameranom na tvorbu študijných programov v oblasti bioinžinierstva a bioinformatiky, ktorý pripravuje Štátna univerzita v Jerevane a na účasť v ďalšom projekte Leonardo da Vinci na podporu malého a stredného podnikania v oblasti liečivých rastlín za účasti partnerskej inštitúcie v Budapešti a ďalších partnerov;
- informácia o záveroch z pracovného stretnutia Rady vysokých škôl, týkajúcej sa metodiky rozdeľovania rozpočtu, lisabonskej dohody a zákona o študentských pôžičkách;

Vedenie UPJŠ konané dňa 20. decembra 2004

- prerokovanie návrhu pravidiel rozdeľovania dotácií zo štátneho rozpočtu na fakulty a univerzitné pracoviská na rok 2005;
- prerokovanie návrhu Rozhodnutia rektora č. 19/2004 o určení stravných lístkov v ŠDaj UPJŠ v Košiciach;

OSOBNOSTI KOŠICKEJ MORFOLOGICKEJ ŠKOLY

Morfologické pracoviská Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika prevzali v roku 2003 štafetový kolík v Hradci Králové počas Medzinárodného anatomického kongresu, pre zorganizovanie 42. slovenského anatomického kongresu s medzinárodnou účasťou a 41. slovenského histochemického kongresu s medzinárodnou účasťou.

Kongresy sa konali 28. 6. – 1. 7. 2004 na pôde Lekárskej fakulty. Účasť bola úctyhodná, 167 účastníkov zo Slovenska, Čiech a Anglicka, ktorí odprezentovali 143 orálnych a posterových prednášok.

Otvorenia kongresov sa zúčastnili dekan LF Univerzity P. J. Šafárika prof. MUDr. Andrej Jenča, CSc., prezident Českej anatomickej spoločnosti prof. MUDr. Miloš Grim, DrSc., prezident Slovenskej anatomickej spoločnosti doc. MUDr. Kamil Belej, CSc., a predsedníčka Slovenskej histochemickej spoločnosti MUDr. Narcis Tribulová, CSc.

Pri otvorení týchto morfologických kongresov predseda organizačného výboru **prof. MVDr. Mikuláš Pomfý, CSc.**, v úvodnej prednáške **Morfologická škola v Košiciach** spomenul, že v kronike dejín našich košických morfologických pracovísk bolo viacero osobností, ktoré sa venovali vedeckým, pedagogickým, ale aj iným druhom ľudskej činnosti.

Prednášajúci v úvode prednášky priblížil účastníkom kongresov históriu zrodu lekárskoho vysokého školstva v Košiciach od začiatku.

História vzniku Lekárskej fakulty v Košiciach sa raduje od obdobia 40. rokov 20. storočia. V týchto rokoch existovala na Slovensku jediná Lekárska fakulta Slovenskej Univerzity v Bratislave (terajšia Univerzita Komenského), a na Slovensku bolo málo lekárov. Vychádzajúc z tejto situácie, Povereníctvo školstva a osvetu požiadalo Dekanát bratislavskej Lekárskej fakulty o vypracovanie tzv. lokálneho programu na založenie ďalšej lekárskej fakulty, a to jej pobočky v Košiciach. Zámerom bol poverený jeden z hlavných iniciátorov myšlienky založenia Lekárskej fakulty v Košiciach, prof. MUDr. Ján Kňazovický, riaditeľ štátnej nemocnice. Ten vo veľmi krátkom čase predložil Dekanátu Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave návrh na otvorenie Lekárskej fakulty v Košiciach.

Národné zhromaždenie ČSR 20. júna 1948 sa uznieslo, že so začiatkom študijného roka 1948 - 1949 sa zriaďuje v Košiciach pobočka bratislavskej Lekárskej fakulty.

Zriadenie Fakultnej nemocnice a jej kliník na báze štátnej nemocnice bolo len organizačnou záležitosťou, preto výučba vo vyšších ročníkoch mohla začať už v akademickom roku 1948/1949, premiestnením študentov pochádzajúcich najmä z východného Slovenska, z Lekárskej fakulty z Bratislavy do Košíc.

Výučba v teoretických ústavoch sa oneskorila o jeden školský rok, pretože objekty, v ktorých mali byť umiestnené, si vyžadovali rozsiahle rekonštrukčné práce.

Pokiaľ išlo o personálne zabezpečenie výučby potrebným počtom kvalifikovaných uč-

iteľov, situácia bola obdobná ako pri jej priestorovom zabezpečení. Na druhej strane, čo sa týkalo výučby klinických predmetov, situácia bola oveľa lepšia, pretože v Košiciach bol značný potenciál skúsených a erudovaných lekárov.

Výučba teoretických predmetov sa vyriešila tak, že niekoľkí mladí absolventi Lekárskej fakulty z Bratislavy boli premiestnení do Košíc. Z týchto príchodcov v pomerne krátkom čase vyrástli vynikajúci docenti, profesori i akademickí funkcionári fakulty. Ich rady postupne doplnili aj absolventi z iných lekárskejších fakúlt z ČSR.

Medzi prvých zakladateľov košickej morfológie bol pán **profesor MUDr. Vladimír Munka, DrSc.**, prvý prednosta Ústavu normálnej anatómie.

Po absolvovaní štúdia medicíny v Bratislave v roku 1948 sa stal asistentom v Ústave normálnej anatómie. Ako mladý neskúsený asistent bol vyslaný do Košíc na jeden rok s tým, že po roku – dvoch, sa vráti späť na svoju alma mater. V roku 1950 sa v Košiciach oženil a tým skončila jeho myšlienka návratu do Bratislavy.

Prof. MUDr. Vladimír Munka, DrSc., začína od základov, to znamená, že v niekoľkých prázdnych miestnostiach Ústavu anatómie. Postupne získaval potrebné prístrojové vybavenie pre laboratória a pitevne. Získaval viacerých doktorandov z radov zanietených študentov pre prácu v anatomickom ústave. V začiatkoch budovania ústavu bola mimoriadna zodpovednosť pre pedagogický proces, pre jeho kvalitu.

Vedenie našej Lekárskej fakulty postupne žiadalo zvyšovanie odbornej kvalifikácie učiteľov, za účelom zvyšovania prestíže a autority personálu. Improvizácia a zručná práca so skalpelom a pinzetou bola dôkazom hlbokého záujmu prof. MUDr. Vladimíra Munku DrSc., o jeho odborný rast. Od samého začiatku sa špecializoval na výskum lymfatického systému. V 50-tych rokoch nastal rozvoj hrudníkovej chirurgie, ako následok rozvoja anestéziológie. Objavil sa v tomto období aj enormný záujem o anatómiu pľúc. Prof.

MUDr. Vladimír Munka, DrSc., rýchlo odhadol, čo je z hľadiska teoretického potrebné urobiť. Začal intenzívne pracovať s neobyčajným entuziazmom. Získal veľké množstvo materiálu pre podrobný popis lymfatického systému pľúc u človeka a u niektorých experimentálnych zvierat. Tieto získané anatomické poznatky mali prioritu vo svete. Napísal mnoho vedeckých prác o lymfatickom systéme. Bol iniciátorom prvej slovenskej učebnice *Systematická anatómia človeka*. Svojou príkladnou pedagogickou prácou, vedeckým zameraním, prešiel cez všetky pedagogické a vedeckovýskumné stupne. V roku 1967 získal titul DrSc. a od 1. februára 1968 sa stal univerzitným profesorom anatómie.

Od založenia Československej anatomickej spoločnosti bol prof. MUDr. Vladimír Munka, DrSc., stálym členom výboru. Bol členom redakčnej rady časopisu *Folia Morphologica*. Bol členom komisií pre priznanie titulov CSc. a DrSc.

Za svoju príkladnú celoživotnú prácu na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, bol ocenený Striebornou medailou a Pamätnou medailou LF.

Jeho výborné odborné a ľudské vedenie ústavu anatómie poukazuje na kvalitu pedagóga, vedca a ideálny rodinný život bol súčasťou jeho úspešného života.

Prof. MUDr. Vladimír Munka, DrSc., bol zaniatený láskou k vode. Rád trávil čas v blízkosti vodných nádrží. Vystaval si víkendový dom v okolí Ružína, kde trávil aj posledný deň svojho života (júl 1986).

Siedmeho augusta 1986 mu celá lekárska obec v Košiciach prišla „povedať zbohom“, prvému profesorovi anatómie a členovi akademickej obce Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

S Ústavom anatómie je úzko spojené meno študenta, neskôr zaniateného anatóma **prof. MUDr. Alojza Gomboša, DrSc.**

Prof. MUDr. Gomboš, DrSc., dva roky pred promóciou začal vyučovať študentov medicíny humánnu anatómiu. Anatómii upísal celý svoj život (1953 – 1995). Tým, že bol aj jazykovo a odborne zdatný, pôsobil aj v zahraničí na Lekárskej fakulte v Bagdade (Irak 1966 – 1968) a tiež na univerzite na Malte (1982 – 1984).

V roku 1974 zriadil pri Ústave anatómie laboratórium experimentálnej morfológie.

Vedecko-výskumná činnosť prof. MUDr. Gomboša, DrSc., bola bohatá. S kolektívom košických chirurgov vypracoval operačný postup transplantácie obličky. Neskôr, tým že Lekárska fakulta v Košiciach presadzovala jeden z hlavných smerov výskumu – kardiovaskulárnu a cerebrovaskulárnu problematiku – presadzoval v Ústave anatómie neuroanatomickú problematiku inervácie v lymfatických orgánoch a v srdci.

Bol hlavným riešiteľom výskumnej úlohy *Štúdium ortologickej inervácie a reinerácie v experimentálnych a klinických podmienkach v materiáloch lymfatických orgánov a srdca* (1991 – 1993). V ďalšom období svojho pôsobenia bol vedúcim výskumného tímu, ktorý riešil výskumnú tému *Funkčná morfológia vzájomných vzťahov nervového, endokrinného a lymfatického systému* (1994 – 1996). Prínos týchto vedeckých tém bol nielen v teoretickej rovine, ale aj v klinickej praxi.

Výsledky vedeckovýskumnej práce publikoval a odprednášal na mnohých domácich a zahraničných fórach.

V osobe prof. MUDr. Karola Kapellera, DrSc., prednostu Ústavu histológie a embryológie Lekárskej fakulty v Bratislave našiel dobrého priateľa, ktorý ako známy slovenský básnik napísal vo svojej básnickej zbierke báseň na sklonku života prof. MUDr. Alojza Gomboša, DrSc., pod názvom *Smútok za vyblednutou dúhou* (2000)

- informácia o spoluúčasti Univerzity v projekte EUA zameraného na kvalitu riadenia univerzít. UPJŠ bola vybraná do siete – Pôsobenie žien na univerzitách v oblasti výskumnej, vzdelávacej a riadiacej;
- informácia o zmenách vo vyhláske MŠ SR č. 510/2004 Z. z. pri uskutočňovaní prijímacích konaní na vysoké školy;
- informácia o premenovaní „Užhorodského štátneho inštitútu informatiky, ekonomiky a práva“ na „Zakarpatskú štátnu univerzitu“;
- informácia o vyhodnotení 10. ročníka Študentskej kvapky, ktorú organizoval Slovenský Červený kríž v dňoch 11. 10. – 17. 11. 2004;
- informácia rektora o doručení priznaniach ministra školstva SR, ktorými priznáva UPJŠ právo udeľovať príslušný akademický titul v príslušných študijných odboroch na FVS, LF a PrávF;

Vedenie UPJŠ konané dňa 10. januára 2005

- prerokovanie Smernice o zásadách vydavateľskej činnosti na UPJŠ v Košiciach s možnosťou transformácie Edičného strediska UPJŠ na Vydavateľstvo UPJŠ;
- odsúhlasenie žiadosti o zaplatenie členského príspevku Európskej asociácii univerzít (EUA);
- informácia o zvolení nového predsedu Koor dinačnej odborovej rady UPJŠ doc. RNDr. Pavla Jasema, CSc.;
- informácia o plánovanej účasti Univerzity na „Prezentáciu vysokých škôl SR“, ktorá sa uskutoční v dňoch 23. - 25. 2. 2005 v Žiline;

Vedenie UPJŠ konané dňa 17. januára 2005

- prerokovanie prípravy „Žiadosti o vyjadrenie o spôsobilosti univerzity uskutočňovať habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov na UPJŠ v Košiciach“ a hamonogram prípravy;
- schválenie návrhu Pravidiel rozdeľovania dotácií zo štátneho rozpočtu na fakulty a univerzitné pracoviská;
- informácia o priznaní práva Ministerstva školstva SR udeľovať Univerzite príslušné akademické tituly na Prírodovedeckej fakulte a Fakulte verejnej správy;

Vedenie UPJŠ konané dňa 24. januára 2005

- prerokovanie správ o kontrolnej činnosti na UPJŠ v Košiciach;
- prerokovanie návrhu na uzavretie zmluvy o nájme nebytových priestorov v budove Rektorátu UPJŠ s Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou Bratislava;

- informácia o slávnostnom odovzdávaní diplomov o priznaní akademického titulu doktor práv „JUDr.“;
- informácia o účasti rektora na zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie v Bratislave, ktorého hlavným bodom programu bola metodika rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2005 a celkový objem finančných prostriedkov na rok 2005 pre verejné vysoké školy;
- informácia o účasti predsedu Akademického senátu na zasadnutí Rady vysokých škôl v Bratislave, na ktorom boli prerokované otázky zavedenia školného na vysokých školách a pripomienkové konanie k metodike rozpisu štátnej dotácie na rok 2005;

Vedenie UPJŠ konané dňa 31. januára 2005

- prerokovanie správy Právnickej fakulty UPJŠ o súčasnom stave, problémoch a zámeroch;
- prerokovanie správy Fakulty verejnej správy UPJŠ o súčasnom stave, problémoch a zámeroch;
- prerokovanie správy o edičnej činnosti UPJŠ v Košiciach za rok 2004 a edičný operatívny plán UPJŠ na 1. polrok 2005;
- prerokovanie správy o činnosti, stave a problémoch Univerzitetnej knižnice UPJŠ v Košiciach;
- informácia o plánovanej účasti zástupcov Univerzity na Valné zhromaždenie Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC);

Vedenie UPJŠ konané dňa 7. februára 2005

- prerokovanie návrhu rozpisu dotácií štátneho rozpočtu na rok 2005 v kategórii 610, 620 a 630 (v zmysle Pravidiel rozdeľovania dotácií zo štátneho rozpočtu na fakulty a univerzitné pracoviská, schválený Akademickým senátom UPJŠ);
- informácia o plánovanej účasti zástupcov vedenia Univerzity na sympóziu „Spoločenské vedy a vysokoškolské vzdelávanie v podmienkach EÚ“, organizovanom Slovenskou rektorskou konferenciou a Univerzitou K. Filozofa v Nitre;
- informácia o účasti zástupcov Univerzity na seminári s názvom: „Rakúska vedecká spolupráca a aktuálne informácie o štipendiách pre vedeckých pracovníkov“ pod záštitou SAIA Košice, n. o. a Rakúskeho informačného centra pre vedeckú spoluprácu (ASO);
- informácia o účasti zástupcov Univerzity, primátora mesta Martin, J. Figela a ďalších hostí na zasadnutí Rady národnej kultúry v Martine, ktoré sa konalo pri príležitosti 10. výročia prijatia Zákona NR SR č. 241/1994 o meste Martin.

Úryvok
... červená ruža Ružína
sa v tvojom líci vyníma
... zvädol už tváre tvoj kvet
skončil sa tvojich túžob let

Pán prof. MUDr. Alojz Gomboš, DrSc., opustil rady našej morfolologickej obce v roku 2000.

Základy druhého morfolologickeho pracoviska Ústavu histológie a embryológie i jeho prvú koncepciu vypracoval **prof. MUDr. Ivan Stanek**, prednosta histológie a embryológie LF Slovenskej univerzity v Bratislave. Významne sa podieľal na zriadení ústavu po stránke odbornej a materiálnej. Na zriaďovaní ústavu sa taktiež významne podieľal **prof. MVDr. Vrtíš**, prednosta histologického a embryologického Ústavu z Lekárskej fakulty UK z Hradca Králové, zabezpečením histologických preparátov, diapozitívov z rôznych systémov mikroskopickej anatómie a embryológie.

V období budovania Ústavu histológie a embryológie od jeho začiatku do roku 1961 sa vystriedalo viacej vedúcich ústavu, ktorí v ústave pôsobili krátky čas.

V roku 1961 z Lekárskej fakulty v Prahe, z Anatomického ústavu od prof. Borovanského prišiel do Ústavu histológie a embryológie v tom čase mladý lekár **MUDr. Jozef Maršala**.

Prof. MUDr. Jozef Maršala, DrSc., počas pôsobenia v Anatomickom ústave v Prahe sa začal pod vedením prof. Borovanského zaoberať deskriptívnou a experimentálnou neuromorfológiou. V experimentálnej praxi začal využívať impregnoarchitektonické metódy. V tomto smere získal významnú pomoc počas zahraničných pobytov u prof. Brodala v Anatomickom ústave v Oslo (Nórsko) a tiež u prof. Erënköa v Helsinkách (Fínsko).

Pod jeho vedením sa pracovisko zameralo na tému súvisiacu s experimentovaním v oblasti nervového systému. Inicioval spoluprácu ústavného tímu pracovníkov so širšou skupinou odborníkov z klinických pracovísk. Osobitne je potrebné zdôrazniť, že v centre vedeckého záujmu prof. MUDr. Jozefa Maršalu, DrSc., bol od začiatku pôsobenia v Košiciach jeho úzky vzťah medzi základným výskumom a praktickými aplikáciami do kliniky. Príkladom takéhoto záujmu je okrem iného štúdium distribúcie nervových vlákien, ktoré vedú bolesť. V spolupráci s prof. Kuncom z neurochirurgickej kliniky v Prahe vypracovali metodiku trigeminálnej traktotómie, ktorá umožnila chirurgickú liečbu neuralgie trigeminového nervu. Je množstvo iných príkladov, ktoré z experimentálnej praxe preniesol do klinických pracovísk a uplatňujú sa vo svete.

Popri intenzívnej experimentálnej práci prof. MUDr. Jozef Maršala, DrSc., publikoval práce monografického charakteru, ktoré pojednávajú o prepojeniach kôry mozgovovej s ďalšími oblasťami CNS.

Počas pôsobenia v Anatomickom ústave v Prahe začal s publikačnou činnosťou. Bol spoluautorom prvého stereotaktického atlasu mozgu laboratórných zvierat (Fifková-Maršala, 1960).

Publikoval komplexné dielo o typoch nervových dráh, *Nervové dráhy* (1966). Pre poslucháčov medicíny vydal učebnicu *Tkanivá a orgány človeka*, (1983). V roku 1985 vyšla ďalšia monografia *Systematická a funkčná neuroanatómia*. Za uvedenú monografiu získal významné ocenenie od ministerstva školstva i od Slovenskej akadémie vied (Zlatá plaketa SAV J. Jessenia za zásluhy a rozvoj lekárskej vedy, 1999, Národná cena ČSSR).

Prof. MUDr. Jozef Maršala, DrSc., je zakladateľom významnej vedeckej inštitúcie na východnom Slovensku Neurobiologického ústavu v Košiciach (1976).

O výsledkoch jeho celoživotnej práce hovorí v superlatívoch široká lekárska obec na Slovensku, ale aj v zahraničí. Jeho prínos v spektre medicíny, od základného výskumu v pedagogickej, organizačnej či publikačnej činnosti je obdivuhodný.

Čo je nesmierne cenné u prof. MUDr. Jozefa Maršalu, DrSc., je to, že má pokračovateľov na pracovisku Slovenskej akadémie vied v Neurobiologickom ústave v Košiciach a v Ústave histológie a embryológie. Čo je najcennejšie a čo prof. Maršalu najviac teší je, že má veľmi dobrého nasledovníka vo svojom synovi MUDr. Martinovi Maršalovi. Je to náš absolvent Lekárskej fakulty, ktorý je pokračovateľom otcových myšlienok a šíriteľom dobrého mena slovenskej vedy v zahraničí (San Diego, USA).

Všetci účastníci anatomickeho a histochemického kongresu boli radi, že aj v jeho úctyhodnom veku je vedecky stále aktívny a hlavne, že bol medzi nami.

K osobnostiam Košickej morfolologickej školy nepochybne patria aj nestori z Univerzity veterinárskeho lekárstva.

Zakladateľom veterinárskej anatómie bol **prof. MVDr. Peter Popesko, DrSc.** Vyrastal pod vedením prof. Koldu v Brne. Po skončení vysokoškolského štúdia na Veterinárskej fakulte v Brne tam pôsobil krátky čas. Získal tam dobré základy profesionálneho anatóma, pozitívne ľudské vlastnosti – húževnatosť, vytrvalosť a cieľavedomosť. Tak ako jeho učiteľ prof. Kolda, i on vynikal pre anatómiu významnou vlastnosťou „kresliarskym umením“.

Prof. MVDr. Peter Popesko, DrSc., si zväčša uvedomil, že výučba systematickej anatómie má veľké nároky na vizuálnu pamäť. Má byť zameraná či pri výchove študentov, ale aj v praxi topografickými vzťahmi či už v oblasti orgánov, orgánových systémov, ale aj v oblasti myológie, angiológie, neuroanatómie, a tomu podriadil celý svoj pracovný aj voľný čas. Tak postupne pripravil trojdielny farebný *Anatomický atlas hospodárskych zvierat* v prvotriednom polygrafickom prevedení. Väčšinu obrazov spraco-

val po technickej a odbornej stránke sám. Práca trvala 10 rokov a bola preložená do dvanástich cudzích jazykov. Na medzinárodnej súťaži o najkrajšiu vedeckú knihu sveta vo francúzskom meste Nice (1979) získal jednu z hlavných cien Strieborný orol.

Na túto monografiu nadväzoval dvojdielny Atlas anatómie malých laboratórných zvierat (1990). Aj táto publikácia bola vysoko ocenená. Ministerstvo kultúry ju ocenilo ako Najkrajšiu knihu roka. Táto publikácia bola preložená do angličtiny.

Na sklonku svojho života prof. MVDr. Peter Popesko, DrSc., bol aj politicky aktívny. V roku 1991 bol zvolený za poslanca do Snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSSR, kde pracoval v poľnohospodárskom výbore.

Tragická smrť zastihla prof. MVDr. Petra Popesku, DrSc., v plnej pracovnej aktivite 20. 7. 1993. Jeho životné dielo nám natrvalo pripomína veľkosť jeho osobnosti.

Zakladateľom slovenskej veterinárskej histológie a cytológie na UVL bol **prof. MVDr. František Hrudka, DrSc.**

Bol absolventom Viedenskej zverolekárskej školy. Diplom doktor veterinárskej medicíny získal na VŠV v Brne (1951).

V roku 1950 z poverenia rektora VŠV v Košiciach prevzal vedenie Ústavu histológie a embryológie. Ústav začínal v skromných podmienkach, prakticky bez vybavenia. Nedostatky kompenzoval svojím nadšením a organizačnými schopnosťami, ako aj usilovnosťou jeho zamestnancov. Jeho prednášky vynikli dokonalou prípravou.

V roku 1967 dostal pozvanie na ročný prednáškový pobyt do Kanady (Saskatoon). Po ročnom pobyte v Department of Anatomy Western College of Veterinary medicine

University of Saskatoon v juhozápadnej časti Kanady bol menovaný za riadneho profesora pre mikroskopickú anatómiu.

Jeho vedecko-výskumná a publikačná činnosť bola mimoriadne bohatá. Bol prvým autorom celoštátnej učebnice *Základy morfológie hospodárskych zvierat* (1962). Medzi hlavné domény jeho vedecko-výskumnej činnosti patrili roky 1946 – 1949. Napísal monografie *Patozoológia, Umelá inseminácia hospodárskych zvierat, Patológia semenníkov, Cyklus semenotvorného epitelu a spermatogenéza, Cytochémiá spermií, Ultraštruktúra normálnych a patologicky zmenených spermií, Organely spermií, ich ultraštruktúra a cytochémiá v norme a za patologických a experimentálnych podmienok*. Poslednou štúdiou prof. MVDr. Františka Hrudku, DrSc. bolo *Štúdium semenníkov chimerických myší a Ultraštruktúra Leydigových buniek*.

Prof. MVDr. František Hrudka, DrSc., bol členom 17 uznávaných vedeckých asociácií, spolkov a združení. V roku 1986 bol zvolený za člena Akadémie vied v New Yorku (USA). Bol prezidentom Slovenskej biologickej spoločnosti a zakladajúcim členom a prezidentom Canadian Association of Veterinary Anatomists.

Prof. MVDr. František Hrudka, DrSc., skončil svoju vysokoškolskú kariéru v roku 1988. V súčasnosti žije v Kanade.

Občas sa vracia na Slovensko, do svojho rodiska na Považie, do Nového Mesta nad Váhom. Je to kraj, v ktorom sa v básniach píše, že „Považie, rajska ty dolina, kto ňu raz navštívi, večne ňu spomína“.

Medzi popredných vedecko-výskumných pracovníkov a vysokoškolských učiteľov na UVL v Košiciach patrili aj **prof. MVDr. Milan Belák, DrSc.**

Na svojej alma mater začal pracovať na Katedre patologickej anatómie a fyziológie. V roku 1964 bol poverený riadením prvého elektrónovomikroskopického pracoviska na východnom Slovensku. Stal sa jedným z priekopníkov nového chápania odboru veterinárna morfológia. Kládol veľký dôraz na poznanie ultraštruktúry buniek a tkanív.

Pracovisko, ktoré riadil, zapojil do medzinárodnej spolupráce pri riešení problémov kozmickej biológie a medicíny v rámci programu Interkosmos. Týmto sa UVL dostala do povedomia na celom svete, kde sa kozmickým výskumom zapodievali. Publikované práce našli mimoriadny ohlas v odborných kruhoch doma i v zahraničí. Uverejnil vyše 200 odborných a vedeckých publikácií.

Za svoju odbornú prácu poctila SAV prof. MVDr. Milana Beláka, DrSc., zlatou plaketou Za zásluhy v biologických vedách.

Bol zodpovedným riešiteľom úloh štátneho plánu základného výskumu a členom rôznych vedeckých a spoločenských komisií.

Bol vedúcim autorského kolektívu prvej slovenskej učebnice Veterinárna morfológia.

Ako člen Čs. gastroenterologickej spoločnosti aktívne spolupracoval s pracovníkmi II. internej kliniky na LF UPJŠ a s Doliečovacím oddelením FN v Košiciach pri prevencii vzniku alimentárnych intoxikácií a iných ochorení zažívacieho traktu človeka, vrátane malých ochorení.

Týmto sme morfolologickej obci pripomenuli našich zakladateľov košických morfológických pracovísk a tým ich dali do povedomia všetkým účastníkom Slovenskej a Českej anatomickej a histochemickej spoločnosti.

Prof. MVDr. Mikuláš Pomfý, CSc.

prednosta Ústavu histológie a embryológie LF UPJŠ

ŠTUDENTOVA REFLEXIA MORÁLKY DNEŠNÝCH DNÍ

Dnešná doba je dosť zložitá! Človek žije rýchlo a počas dňa chce v rýchlosti urobiť nespočetné množstvo rozhodnutí. Pri niektorých z nich si musí položiť otázku, či to, čo sa chystá urobiť, je morálne alebo nie. Ako posúdi, čo je morálne a čo nie je. A na základe čoho posúdi toto rozhodnutie? Doteraz mi všetci hovorili, že morálne je to, čo sa blíži k dobru a ak chcem spraviť niečo v zhode s morálkou, tak si mám položiť otázku, či je to dobré. Vraj každý sa musí rozhodnúť podľa seba (veď napokon slobodná voľba je jedným z kritérií morálnosti). Tu sa mi natíska otázka: ak niekto spraví niečo v rozpore s morálkou, potom si vedeme vyberie zlo? Alebo si doba, v ktorej žijeme, sama vynúti rozhodnutia v rozpore s morálkou v snahe jednotlivca o svoje preňho dôležitejšie dobro na úkor morálky? Ako sa máme zachovať v takýchto situáciách? A je v moci človeka

ovplyvniť aj svoje podvedomé správanie a z toho vyplývajúce rozhodnutia?

Každý z nás má nejaký rebríček hodnôt, podľa ktorého sa riadi. Vytvorí si svoje priority a im prispôsobí svoje konanie. Od tohto rebríčka a priorit v ňom zoradených si odvodí, čo je dobré a čo nie je. A ak k tomu pridáme, že každý si všíma to, ako sa správa jeho okolie, čo si o ňom myslia ľudia naokolo, tak dospejem k záveru, že jednotlivec koná tak, aby čo najlepšie uspokojil svoje priority, a pritom ostal v medziach mravov, ktorými naňho tlačí okolie. A kde je jeho morálka (jeho vlastná, slobodná voľba)? V tom lepšom prípade je spoločnosť natolko vyspelá, že určitý stupeň morálky (slobodné a zodpovedné rozhodovanie o výbere svojho správania) je zakorenenejší v jej mravoch, a potom je pre človeka takéto doporučené a prijaté správanie prirodzené. V druhom prípade, ak

si človek vyberá svoje správanie iba podľa svojho svedomia (čo svedčí o jeho morálnosti), nemusí sa obávať sankcií zo strany spoločnosti, ktorá preferuje zabehané mravné stereotypy správania?

Osobne verím, že každý sa vo svojej podstate snaží konať dobro. Ale na strane druhej, sme od prírody pohodlní, a teda občas náchylní k zjednodušovaniu si života nie práve najsprávnejšími spôsobmi, ktoré sa málokedy zhodujú so spoločenskou morálkou, mravnými normami prijatými spoločnosťou. Niekedy zaznievajú slová, že morálka je zbytočný luxus, že v dnešnej dobe nemá miesto. Teda, ako ďalej? A ešte: Ak sa právo považuje za minimum spoločenskej morálky, tak akú máme úroveň, keď v našej spoločnosti mnohí nevedia dodržiavať ani to, čo nám káže právo?

T. H., študent II. roč. Práv. fakulty UPJŠ

PRÍRODOVEDECKÁ FAKULTA UDELILA OCENENIA ZA SPOLUPRÁCU

Na návrh Katedry jadrovej a subjadrovej fyziky, ktorá nedávno oslávila 40. výročie svojho založenia, udelila Prírodovedecká fakulta UPJŠ ocenenia pracovníkom zahraničných a domácich inštitúcií, ktorí sa významne podieľali a podieľajú na spolupráci so spomenutou katedrou. Zlatou medailou PF UPJŠ bol ocenený **prof. Dr. Hartmut Machner**, pracovník Ústavu jadrovej fyziky Výskumného centra Jülich, Spolková republika Nemecko, a to za dlhoročnú spoluprácu v oblasti skúmania interakcie ľahkých jadier so zameraním na produkciu mezonov. Tento výskum sa v rámci medzinárodnej spolupráce GEM uskutočňuje na urýchľovači protónov COSY v Jülichu. V rámci tejto spolupráce, ktorá je dlhodobou podporovaná slovensko-nemeckou agentúrou Ministerstva školstva SR, sa realizujú dlhodobé pobyty našich doktorandov a študentov na mieste konania experimentov. Striebornú medailu udelila Prírodovedecká fakulta **prof. RNDr. Jiřímu Hořejšimu, DrSc.**, ktorý je riaditeľom Ústavu časticovej a jadrovej fyziky Matematicko-fyzikálnej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Profesor Hořejší bol ocenený za dlhodobé pedago-

gické pôsobenie na Katedre jadrovej fyziky, za výučbu predmetu Zjednotenie elektromagnetických a slabých interakcií a za pomoc pri výcho-

Dekan Prírodovedeckej fakulty UPJŠ doc. RNDr. P. Sovák, CSc., odovzdáva zlatú medailu fakulty profesorovi H. Machnerovi z Výskumného centra Jülich

ve študentov magisterského štúdia a doktorandov v odbore jadrová a subjadrová fyzika na našej Prírodovedeckej fakulte.

Dlhodobú, veľmi efektívnu a plodnú spoluprácu vo vedecko-výskumnej i pedagogickej činnosti má Katedra jadrovej a subjadrovej fyziky s Ústavom experimentálnej fyziky SAV v Košiciach. Táto spolupráca sa datuje už od založenia spomenutého ústavu v roku 1969. Prvým riaditeľom Ústavu experimentálnej fyziky bol prof. RNDr. Juraj Dubinský, ktorý bol aj prvým vedúcim Katedry jadrovej fyziky, založenej v roku 1964. Úzka spolupráca Katedry jadrovej fyziky s novozaloženým Ústavom experimentálnej fyziky umožnila katedre podieľať sa na vtedajšom programe Interkozmos a na vedeckých programoch Spojeného ústavu jadrových výskumov v Dubne.

Za dlhodobé pedagogické pôsobenie na Katedre jadrovej a subjadrovej fyziky a za spoluprácu vo výskume poďakoval dekan Prírodovedeckej fakulty RNDr. Ladislavovi Šandorovi, CSc., doc. Ing. Karlovi Kudelovi, DrSc., doc. RNDr. Michalovi Hnatičovi, CSc., doc. RNDr. Dušanovi Brunckovi, CSc. a Ing. RNDr. Eduardovi Kladivovi, CSc., ktorým odovzdal dakovné listy. Medaily a dakovné listy odovzdal dekan Prírodovedeckej fakulty UPJŠ doc. RNDr. Pavol Sovák, CSc., na slávnostnom stretnutí s ocenenými, ktoré sa konalo 12. januára 2005.

R. Mlýnek

PRIJATIE MLADÝCH VEDCOV UPJŠ PREZIDENTOM SR

Dňa 19. 1. 2005 prijal prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič mladých vedeckých pracovníkov z celého Slovenska. Na slávnosti boli prítomní minister školstva Martin Fronc, predseda Slovenskej akadémie vied Štefan Luby a generálny riaditeľ Sekcie vedy a techniky Ministerstva školstva SR Peter Magdolen. Z devätnástich pozvaných mladých vedeckých pracovníkov, zastupujúcich rezort vedy a techniky na vysokých školách a SAV,

zastupovali mesto Košice štyria mladí vedci. Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach reprezentovali dvaja zamestnanci Prírodovedeckej fakulty: doc. RNDr. Martin Bačkor, PhD., z Ústavu biologických a ekologických vied a RNDr. Erik Sedlák, PhD., z Ústavu chemických vied.

Prijatie u prezidenta SR bolo ocenením za významné vedecké výsledky týchto pracovníkov. Doc. Bačkor sa venuje štúdiu ekológie, fyzioló-

gie a biochémie lišajníkov, resp. symbiotických partnerov, ktoré sa podieľajú na stavbe vegetatívneho tela lišajníkov. Dr. Sedlák, ktorý v tomto roku získal aj Cenu ministra školstva SR, sa zaoberá štúdiom termodynamickej stability proteínov, vzťahom stabilita/aktívita enzýmov.

Tieto ocenenia, ako aj ocenenia z rokov nedávnych (RNDr. Viktor Víglaský, PhD. - Mladý výskumník SR za rok 2000, Mgr. Pavol Szabó, CSc. - Mladý výskumník SR za rok 2002) svedčia o vysokej úrovni výskumu v oblasti prírodných vied na našej Univerzite.

Mgr. A. Sabolová, kancelárka UPJŠ

Zľava: prezident SR Ivan Gašparovič, D. Sedláková, Dr. Sedlák, Dr. Szabó, doc. Bačkor, Dr. M. Bačkorová, prof. Š. Luby

Prijatie vedcov UPJŠ u prezidenta Slovenskej republiky

DNI KOŠÍC V BAYREUTHE

Univerzita v Bayreuthe je jednou z najmladších univerzít v Nemecku a poskytuje štúdium pre približne 8 000 študentov na svojich 6 fakultách. Študenti si môžu zvoliť štúdium na Fakulte matematiky a fyziky, na Fakulte biológie, chémie a geológie, na Fakulte práva a ekonomiky, na Fakulte lingvistiky a literárnych vied, na Fakulte kultúrnych vied a na Fakulte aplikovaných prírodných vied. S Univerzitou v Bayreuthe má naša univerzita už dlhoročnú spoluprácu v oblasti vedy a výskumu, ide najmä o spoluprácu v rámci projektov DAAD, ako aj v rámci programu Európskeho spoločenstva v oblasti vzdelávania - Socrates/Erasmus.

Univerzita v Bayreuthe

Pohľad na hostí počas slávnostného príhovoru rektora univerzity v Bayreuthe

Zľava: prof. E. Čellárová, prof. H. Ruppert, prof. A. Feher, prof. N. Štangová

Folklorný súbor Zemplín počas vystúpenia osláv Dní Košíc na Univerzite v Bayreuthe

Univerzita v Bayreuthe výrazne prispela k zriadeniu Fakulty verejnej správy UPJŠ, ako štvrtej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. V roku 1990 došlo z podnetu nemeckej strany k nadviazaniu kontaktov medzi Univerzitou v Bayreuthe a UPJŠ. V priebehu krátko obdobia bola podpísaná zmluva o vzájomnej spolupráci medzi obidvoma vysokoškolskými inštitúciami. Jedným z prvých konkrétnych výsledkov spolupráce bol návrh Univerzity v Bayreuthe vytvoriť na UPJŠ Inštitút pre verejnú správu, ako vysokoškolskú inštitúciu, ktorá by v rámci magisterského štúdia pripravovala absolventov pre oblasť verejnej správy. Nemecká strana zdôrazňovala potrebu takejto vysokoškolskej ustanovizne skúsenosťami z vlastnej krajiny, ako aj skúsenosťami z iných krajín demokratického sveta. Zvýrazňovala význam a poslanie verejnej správy ako dôležitého predpokladu rozvoja právneho, demokratického i sociálneho štátu, a v tejto súvislosti poukázala na nutnosť špecifickej prípravy budúcich pracovníkov (manažérov) v oblasti štátnej správy a samosprávy.

Koncom minulého roku sa zástupcovia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach zúčastnili osláv 29. výročia založenia Univerzity v Bayreuthe. Na pozvanie rektora tejto Univerzity - **prof. Dr. h. c. Helmuta Rupperta** v Bayreuthe boli prítomní okrem predstaviteľov hostiteľskej univerzity aj členovia vedenia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - **prof. RNDr. Eva Čellárová, CSc.**, a **prof. RNDr. Alexander Feher, DrSc.**, ako aj zástupcovia Prírodovedeckej fakulty, Právnickej fakulty a Fakulty verejnej správy, ktorí aktívne s Univerzitou v Bayreuthe spolupracujú. Oslavy boli venované predovšetkým spolupráci s našou univerzitou, čomu bol prispôsobený aj program podujatia. Na pracovnom stretnutí vedenia obidvoch univerzít boli prerokované otázky vzájomnej spolupráce v budúcnosti v oblastiach fyziky, biochémie, matematiky, ekonomických a právnych vied a verejnej správy.

Ing. Renáta Laurichová
referát zahraničných vzťahov UPJŠ

Právna kultúra a európsky integračný proces II.

Svet na začiatku III. tisícročia stojí pred mnohými výzvami o ďalšom smerovaní národov, štátov a spoločnosti vôbec.

Slovensku ako samostatnému štátu sa naplnilo 1. májom 2004 úsilie o začlenenie do integrujúcej sa Európy a tak už dnes vystupuje ako subjekt, ktorý mal svoju minulosť, má svoju prítomnosť a bude mať aj svoju budúcnosť. Ostáva iba optimisticky veriť, že Slovensko bude obohatením multikultúrneho obrazu novej Európy.

Pri rozdelení sveta na suverénne štáty je multikulturalizmus jediným možným priblížením k myšlienke všeludského zjednotenia. Vytvára priestor, v ktorom je v princípe miesto pre každého, nech by pochádzal z ktorejkoľvek časti sveta a akejkoľvek kultúry.

Pre rozvoj modernej demokratickej spoločnosti, ktorú predpokladá projekt Európskej únie, je dôležitá reflexia viacerých pojmov a problémov, ktoré sa viažu na európsky integračný proces. Vraj integračné procesy nie sú v dejinách výnimočným javom. Avšak dnes Európa realizuje jedinečný experiment v histórii ľudstva: vytvorenie nadnárodného sociokultúrneho systému na základe slobodného a cieľavedomého rozhodnutia subjektov, ktoré tento systém vytvárajú. *Smerovanie ľudstva od spájania rodov, kmeňov a štátov k čoraz vyššej organizovanosti je nezadržateľný historický trend. Avšak zjednocovanie Európy je v istom zmysle unikátnym javom.*

Integračné procesy majú svoju rovinu nielen politickú, ekonomickú, ale aj kultúrnu a spoločenskovednú. Sú predmetom politicko-právnej, ekonomickej, sociologickej a eticofilozofickej reflexie. Pri týchto integračných procesoch významnú úlohu zohráva komplexný pohľad, do ktorého zapadajú nielen uvedené ekonomické, politické, sociálno-kultúrne, ale aj právne aktivity.

Európsky integračný proces predpokladá u subjektov jeho realizácie okrem požadovanej technologickej, ekonomickej, politickej, etickej, environmentálnej, sociálnej, aj adekvátnu právnu kultúru, a to na rôznych úrovniach a sférach jej existencie v danej spoločnosti. Úroveň práva a právnej kultúry každého subjektu danej spoločnosti je prejavom vysokej kultúrnosti fungovania otvorenej demokratickej spoločnosti a právneho štátu.

Je už známym faktom, že integrácia a spoločenské problémy jednotného spoločenstva si vynucujú rozvoj spoločných hodnotových princípov, vyjadrených v inštitucionálnych istotách, právnych normách, ako i spoločenských mravných problémoch. *Tento proces vytvárania spoločenskej hodnotovej platformy a spoločného riešenia spoločných problémov nevyhnutne vyžaduje schopnosť dohody a porozumenia medzi jednotlivými národ-*

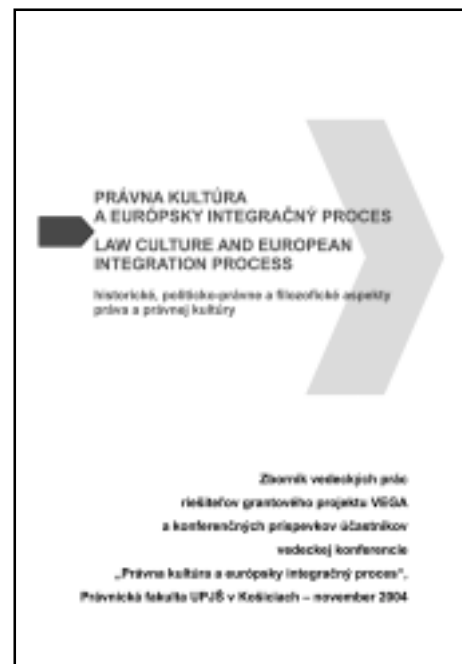
mi, ktoré do procesu integrácie vstupujú - a to či už na úrovni štátov a vlád, regiónov, jednotlivých vládnych či nevládných inštitúcií a organizácií, alebo i jednotlivých občanov.

Samotný problém politickej, ekonomickej, právnej, sociálnej, či kultúrnej integrácie vyžaduje multidisciplinárny a interdisciplinárny prístup, v ktorom základnú úlohu zohráva okrem teórie a filozofie kultúry aj všeobecná teória systémov a jej aplikácia v sociokultúrnej oblasti, napr. v práve a v právnej kultúre.

V našom univerzitnom edičnom stredisku vyšiel zborník vedeckých prác riešiteľov grantového projektu VEGA a konferenčných príspevkov účastníkov vedeckej konferencie **Právna kultúra a európsky integračný proces II.**, Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach, november 2004, strán 312 – ISBN 80-7097-570-9

Tento zborník predstavuje práce jednotlivých riešiteľov čiastkových úloh daného projektu (I. časť zborníka). Ide o nasledujúce témy domácich a zahraničných autorov:

- *Idea zjednotenej Európy a globalizácia / Ján Čipkár - Právnická fakulta UPJŠ Košice*
 - *K problematike vývoja európskej integrácie / Ján Čipkár - Právnická fakulta UPJŠ*
 - *Niektoré sociokultúrne aspekty vývoja práva, právnej kultúry a európskeho práva / Ján Čipkár - Právnická fakulta UPJŠ Košice*
 - *Dejiny Abovskej a Turnianskej župy v období šľachtických komitátov / Erik Štenpien*
 - *Praktická realizácia ustanovení municipálneho zákona z roku 1870 na Above a v Turni / Erik Štenpien - Právnická fakulta UPJŠ Košice*
 - *Šrodki odurzajace i psychotropowe w dyskotekach. Raport z badań / Eugenius Moczuk - Právnická fakulta v Rzeszów*
 - *Spoleczne poczucie bezpieczeństwa mieszkaińcow Polski przelomu wieków / Eugenius Moczuk - Právnická fakulta v Rzeszów*
- Druhú časť zborníka tvoria pripravované vystúpenia účastníkov medzinárodnej vedeckej konferencie, ktorí prejavili záujem podieľať sa na riešení danej problematiky:
- *Kultúra ako faktor aktivity človeka v európskom integračnom procese / Eva Kačmáriková - TU Košice*
 - *Filozofia a veda v kontexte kultúry / Eva Kačmáriková, Nataša Polanová - TU Košice*
 - *Názory abbého Saint-Pierra na zjednotenie európskych národov / István Stipta - Univerzita Miskolc*
 - *The Impact of the European Integration on European Legal Cultures: Some remarks / Bódig Mátyás - Miskolc*

- *Niektoré otázky štátneho riadenia regionálneho rozvoja na Ukrajine / V. J. Kerecman - Užhorod*
- *Organizačné modely parlamentov krajín strednej Európy v medzivojnovom období / István Szabó - Univerzita Miskolc*
- *Dejinnó-filozofické otázky kultúry a identity človeka / Anna Klimeková - PU Prešov*
- *Tradition of a Common European Legal Culture / Miklós Szabó - Univerzita Miskolc*
- *„Europeanizácia“ národných identít / Helena Džupková - TU Košice*
- *Človek a kultúra / Nataša Polanová - TU Košice*
- *K princípu spravodlivosti / Ludovít Hajduk - Univerzita M. Bela B. Bystrica*
- *Návrh zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu / Helena Džupková - TU Košice*
- *Právna úprava geneticky modifikovaných organizmov / Ján Pirč - Právnická fakulta UPJŠ Košice*
- *The European Company Law is at a Crossroads / Andrew Helmeczi - Univerzita Miskolc*
- *Die Mitwirkung der Gemeinschaft bei Verträgen im frühmittelalterlichen Europa / Ildikó Babják - Univerzita Miskolc*
- *The Role of the Hungarian Legal Philosophical Tradition in the Renewal of National Legal Culture / József Szabadfalvi - Univerzita Miskolc*
- *Úprava ochrany hospodárskych zvierat v právnych predpisoch SR / J. Korimová, J. - Karolína Červená - Univerzita veterinárneho lekárstva Košice*
- *Ochrana pokusných zvierat v SR - právna úprava / K. Červená - J. Opátová - M. Stašová - Právnická fakulta UPJŠ a Univerzita veterinárneho lekárstva Košice*

- *Budúcnosť vzťahov štátu a cirkví na Slovensku* / Margita Čeplíková – Právnická fakulta UPJŠ Košice
- *Korene ageizmu alebo stará generácia ako menšina vo vlastnom štáte* / Štefan Koval – UPJŠ Košice, Ústav ošetrovateľstva
- *Vzťah komunitárneho a vnútroštátneho práva – postavenie národného sudcu* / Miroslav Slašťan – Právnická fakulta M. Bela B. Bystrica
- *Filozofia ako súčasť kultúry* / Ján Čipkár – Právnická fakulta UPJŠ Košice

- Predpokladaný prínos riešiteľov daného projektu i ostatných účastníkov vedeckej konferencie spočíval:
- v reflexii ideových, historických, ekonomických a právnych aspektov európskeho integračného procesu;
- v reflexii práva ako súčasti kultúry demokratickej postmodernej spoločnosti a právneho štátu;
- v analýze doterajšieho zabezpečenia právnej ochrany životného prostredia ako prejavu právnej kultúry normotvorcu;

- v analýze sociokultúrnych aspektov fungovania práva a právnej kultúry v spojitosti s iniciatívami v rámci európskeho integračného procesu;
- v odhalení podstaty európskej kultúry, európskeho kultúrneho systému a kultúrnej štruktúry Európy v súvislosti s hľadaním jej idey identity a jednoty.

PhDr. Ján Čipkár, PhD.
Editor zborníka

Čipkár, J.: N. O. Losskij vo filozofii 20. storočia

Pred nami je publikácia, ktorá podľa autora už na začiatku po zhladnutí na jej obsah vyvoláva u potenciálneho čitateľa otázku: má ešte zmysel na začiatku 21. storočia v dnešnej slovenskej realite pri jej univerzálnej transformácii vo všetkých sférach spoločenského života s jej viac-menej istými negatívnymi a úplne nepoznanými, či azda iba predpokladateľnými pozitívnymi dôsledkami, sa vracat do dejín ruskej filozofie, v čase, kedy všetok zrak a um slovenskej občianskej spoločnosti, či jej predstaviteľov, nielen z oblasti praktickej politiky, ekonomiky a práva, ale aj z oblasti školstva, vedy a kultúry, je čoraz viac upretý nielen na nevyčerpatelné myšlienkové bohatstvo západoeurópskych, či západných mysliteľov?

Možno práve preto, keď sa všetok zrak a myseľ upiera na Západ, netreba zabúdať aj na Východ, Sever, či Juh. Netreba zabúdať na ich kultúru, myšlienkové bohatstvo, ktoré umožňuje lepšie pochopiť, kto sme a kam kráčať, plusy a mínusy našej dávnej i nedávnej minulosti a harmonizovať našu stredoeurópsku myseľ a kultúru, či dokonca stmelovať našu identitu v európskom, či celosvetovom celku (ak chcete aj v ľudskom chaoze plnom radostí, strastí a bolestí), privádzajúcu k adekvátnejmu konaniu či správaniu s takou láskou, stmelujúcou všetky bytosti pozemského života a celého bytia, o akej hovorí prostredníctvom svojho diela aj svetoznámy exilový ruský filozof **Nikolaj Onufrijevič Losskij** (1870 – 1965), ktorý mal možnosť vo svojom pomerne dlhom a plodnom živote nielen poznať život tých častí našej Zeme, na ktoré mnohokrát upierame s veľkou nádejou svoje zraky, ale aj svojím spôsobom ho reflektovať a „objať“ vo svojom rozsiahlom diele.

Jeho dielo má čo povedať nášmu čitateľovi najmä v súčasnosti. Po počiatočnom entuziazme a precitnutí v ľudskosti, a to nielen v Rusku, ale aj v celej Európe a vo svete vôbec, sme znova hlboko ponorení do nového konzumného otroctva a hnaní túžbou po rýchlym zbohatnutí. A tak nám už nezostáva ani čas taký prepotrebny a vyhradený na formovanie a utužovanie našej duchovnosti a mravnosti v každodennom, či profesijnom živote.

Vraj bez viery v Boha je všetko stratené, bez oddanosti Božím prikázaniám nás premože korupcia a hriech.

Idea Boha, Božieho kráľovstva sa stáva synonymom pre naše najvyššie morálne ideály.

Boh sa chápe ako norma na meranie našich utrpení a vkladajú sa do neho naše nádeje. Vyzývame ho, aby nás prinútil k poslušnosti.

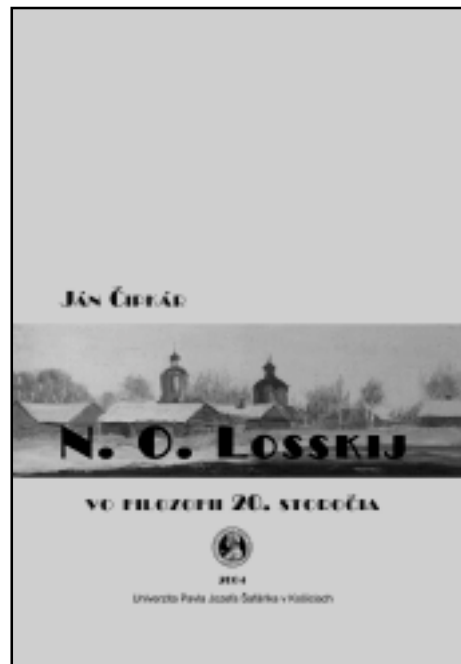
V dejinách sme svedkami pretrvávajúceho boja za presadzovanie akýchsi absolútnych mravných a morálnych hodnôt, či pseudohodnôt, ktorý sa prejavuje aj prostredníctvom boja národných mäs za svoje ideály a ním spätým súžením.

Každá taká hodnota, aj napriek odlišnej forme prejavu v čiastočne sa meniacich spoločensko-historických podmienkach, zachováva svoj osobitý nezmeniteľný obsah, zabezpečujúci okrem iného aj kontinuitu samotného historického rozvoja mravnosti a morálky. Zabúdanie na tieto hodnoty, ich cynické popieranie znamená nielen zabúdanie na mravné a morálne perspektívy života, ale aj stratu ideálov a hrozbu morálneho rozkladu osobnosti.

A preto aj z tohto dôvodu sa dnes, v čase obnovy morálky a mravného hľadania v sociálno-politických a kultúrno-historických zmenách v živote spoločnosti, môžeme stretnúť v niektorých vrstvách spoločnosti so zvýšeným záujmom o problematiku mravného Absolútna. Nehovoriac už o náboženskej etike, ktorá sa neustále snažila venovať svoju pozornosť tejto problematike.

Zdá sa, ako keby zdravý zmysel nás nútil požadovať obnovenie absolútnych mravných a morálnych hodnôt a imperatívov v rámci potreby živého, aktívneho sebauvedomovania človeka. Je to znak každej doby (Platí to aj pre súčasnú, tzv. postmodernú dobu?). Ak existuje takýto postoj, nemôžeme ho odsudzovať, má právo na svoju existenciu (tak ako má právo na existenciu aj pluralita hodnôt v dnešnom liberálnom svete a tzv. humanistická etika svetských filozofov, ktorá môže byť spoľahlivou základňou morálneho správania, etickej dokonalosti a ľudskej zodpovednosti).

A práve z tohto hľadiska môžeme hodnotiť tvorivú skúsenosť N. O. Losského pri vytváraní etiky Absolútna, etiky nádeje, schopnej obhájiť, usmerniť a potešiť. Jeho hľadania sú hlboko súzvučné eticko-psychologickým potrebám a náladám aj súčasného človeka, hľadajúceho nejaké stabilné oporné body vo svojom (neustále podliehajúcim zmenám) živote. Mravný pokrok v reálnych dejinách je ohraničený, jeho rast je minimálny, avšak Losskij verí v jeho nekonečné ví-

tažstvo. Nájde aj dnes svojich následovníkov v rámci budovania spoločného európskeho integračného procesu a spoločnej európskej kultúry s jej pluralitou?

Uvedená monografická práca sa skladá, okrem úvodu, z piatich častí. V **prvej úvodnej časti** je v krátkosti naznačený gnozeologicko-filozofický kontext vo svetovej filozofii, v rámci ktorého sa formovala Losského škola intuitívneho realizmu. V **druhej úvodnej časti** je predstavená časť zo životných osudov tohto ruského filozofa a jeho filozofické formovanie pod vplyvom neoleibniziána A. A. Kozlova, novokantovca A. I. Vvedenského a samozrejme **Vladimíra Solovjova**.

Prvá, obsahovo rozsiahlejšia **kapitola – Losskij ako historik ruskej filozofie** – podáva prehľad sociálno-historických a filozofických prameňov (napr. G. Skovoroda, M. V. Lomonosov a ďalší) vedúcich postupne k **systematickému** formovaniu ruskej filozofie na začiatku 19. storočia, kedy bol z hľadiska N. O. Losského „prekonaný“ záujem o nemecký idealizmus **Kanta**, **Schellinga** a **Hegela**. Samostatná filozofická myseľ v Rusku sa spája s menami slovanofilov (**I. Kirejevskij**, **A. S. Chomjakov**, **S. A. Aksakov**, **J. F. Samarin**) a tzv. „západníkov“ (**P. J. Čadajev**, **N. V. Stankevič**, **T. N. Granovskij**), či niektorých predstaviteľov „revolučného demokratizmu“ v Rusku (**V. G. Belinskij** a iných, ktorých Losskij akosi opomína, či venuje krátku formálnu pozornosť, ako

je to v prípade ruských materialistov – M. A. Bakunina, N. G. Černyševského, etc.).

Avšak najviac pozornosti N. O. Losskij venuje V. Solovjovi (1853 – 1900), ktorý vytvoril systém kresťanskej filozofie (predstavujúci jeden z pokusov ideálno-realistickej náboženskej filozofie s účelom vytvoriť ucelený svetonázor, pozostávajúci zo syntézy vedy, filozofie a náboženstva) v duchu slovanofilov.

K akým zmenám došlo na začiatku 20. storočia v zmyslaní ruskej inteligencie? Odpoveď na túto otázku je obsiahnutá v jednej z ďalších podkapitol o B. N. Čičerinovi, o bratoch Trubecých, o ruských personalistoch, o otcovi Pavlovi A. Florenskom, Sergijovi Bulgakovi s jeho učením o dvoch Sofiách, o N. A. Berdajevovi s jeho koncepciou slobody, o Losského intuitivistickej koncepcii, o personalistovi L. P. Karsavinovi a iných, vrátane o vzťahu Losského k dialektickému materializmu. V závere tejto kapitoly autor ponúka reflexiu o Losského úvahe nad charakteristickými črtami ruskej filozofie.

V **druhej kapitole – Historicko-filozofické aspekty formovania gnozeologických ná-**

zorov v intuitívnom realizme N. O. Losského – sa oboznamujeme v jeho diele – *Zdôvodnenie intuitivizmu* s tým, ako sa Losskij zaradil do filozofie 20. storočia ako tvorca vlastného variantu intuitivizmu, zblížujúceho nábožensko-filozofické zásady ruského pravoslávneho mysticizmu s niektorými aspektmi Bergsonovho intuitivizmu a noetickej teórie anglo-amerického neorealizmu a tiež s tým, aký bol všeobecný charakter pokantovskej filozofie, čo bol vlastne mystický realizmus, či pozitívny empirizmus, alebo učenie o bezprostrednom ponímaní transsubjektívneho sveta v ruskej filozofii?

V **tretej kapitole – Losského koncepcia sveta ako organického celku** – pred našou reflexiou je Losského práca – *Svet ako organický celok* – v ktorej autor hľadá odpovede na ním položené otázky: aká je vlastne predstava o svete ako organickom celku, aký je organický svetonáhľad, kde treba hľadať Absolútno?

Vo **štvartej kapitole – Losského učenie o slobode vôle na základe konkrétneho ideál-**

realizmu – sa dozvedáme, ako N. O. Losskij na základe svojich tiež konkrétneho ideál-realizmu pristupuje k učeniu o slobode vôle.

V **piatej kapitole – Losského etika dokonalého dobra** – je daný pokus o výklad Losského etického učenia, ktoré sa rozvíja v spojení s noetickým intuitivizmom a s konkrétnym „organickým ideál-realizmom alebo hierarchickým personalizmom v metafyzike“.

Autor si je vedomý toho, že predstaviť rozsiahle dielo takého významného ruského filozofa ako je N. O. Losskij, vôbec nie je ľahké. Je to jeden z prvých pokusov o priblíženie tohto predstaviteľa intuitívneho realizmu pre potencionálnych záujemcov o danú problematiku.

A snád aj touto publikáciou si pripomenieme v tomto roku 135. výročie narodenia a 40. výročie úmrtia tohto filozofa ako jedného z posledných klasikov ruskej filozofie, ktorý v rokoch 1941 – 1943 pôsobil na bratislavskej univerzite na katedre filozofie.

Ing. Karolína Červená
Právnická fakulta UPJŠ

VYBERÁME AKTUÁLNE A AJ KONTRAVERZNÉ MYŠLIENKY ZA VÁS

Článok, ktorý nás zaujal v dennej tlači

V prílohe jedného denníka sa v článku pod názvom - *Kvalita vysokých škôl? Podľa študentov je na štvorku* – zamyšľa jeho autorka S. Rebrová (Sme, 8. 2. 2005, s. 18) nad hodnotením vysokých škôl zo strany študentov. Študenti hodnotili kvalitu vysokých škôl (24 vybraných fakúlt) známkami od 1 do 5, pričom 5 bola najlepšia (nepotrebuje žiadne zlepšenie) a 1 najhoršia (veľmi nutná zmena).

Z našej Univerzity P. J. Šafárika bola hodnotená iba (?) Prírodovedecká fakulta, ktorá dostala známku 2,12 (podľa priloženej tabuľky v článku). V celkovom hodnotení študenti dali vysokým školám známku 2,09 – čo sa dá preložiť do klasického známkovania ako známka štyri. Iba desať fakúlt spomedzi testovaných dostalo známku vyššiu ako 3, ani jedna známku 4 a ani jedna známku 5.

Študenti hodnotili na základe takých kritérií ako je napr. kvalita vzdelávania, prístup učiteľov k študentom, technické vybavenie škôl, zohľadnenie študijných potrieb, prání a žiadostí študentov či možnosť absolvovať študijný pobyt alebo stáž v zahraničí.

Za najhoršie označili študenti prístrojové a technické vybavenie vysokých škôl, kvalitu vzdelávania a prístup učiteľov k študentom. Prístup učiteľov k študentom najlepšie hodnotili študenti na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (celková známka – 2,33). Pre porovnanie môžeme uviesť výsledky aj ďalších sesterských fakúlt Univerzity Komenského. Lekárska fakulta dostala známku 2,12 a Právnická fakulta 1,93. Znamky hodné zamyslenia sa.

Podľa mienky niektorých predstaviteľov nášho školstva k zlepšeniu postavenia vysokých škôl a

ich adekvátnemu ohodnoteniu študentmi môže prispieť aj čiastočné spolplatenie štúdia. So zavedením školného podľa štúdie Ústavu informácií a prognóz školstva súhlasí necelých 30 percent vysokoškolákov pod podmienkou, že bude fungovať efektívny systém pôžičiek a štipendií. Ďalších 22 percent s platením školného súhlasí, ak priniesie skvalitnenie výučby. Proti zavedeniu školného je 56 percent oslovených študentov.

Minister školstva (a nielen on) dúfa, že po čiastočnom spolplatení štúdia sa to citeľne zlepší. Podľa neho až 70 percent vybraných poplatkov pôjde práve na materiálno-technické vybavenie vysokých škôl. Začne sa zlepšovať aj kvalita vysokých škôl. Vraj študenti sa začnú pýtať na to, aby sa úroveň vyučovania zlepšila. Kým doteraz možno tolerovali, ak učiteľ neprišiel na prednášku, po novom už budú požadovať náhradný termín. Zdá sa, že sa zmení aj psychológia študentov. Už sa nebudú tešiť z toho, že vyučujúci neprišiel a budú sa tešiť z náhradného termínu na úkor zmeny svojho programu dňa. Možno tých náhradných termínov prednášok nebude až tak veľa.

A nakoniec štúdiom bude dostupné aj pre študentov z menej majetných rodín. Tým, že sa zvýši počet študentov, ktorí budú mať nárok na sociálne štipendia, budú môcť študovať aj tí, ktorí nato nemajú. Štúdiom im totiž budú nepriamo dotovať bohatší spolužiaci, ktorí zaplatia školné (tretina vybraného školného pôjde na sociálne štipendia). Ak doteraz poberalo sociálne štipendia len asi 11 percent študentov, a to zhruba do výšky 2 500 korún, po novom sa odhaduje, že ich bude poberať asi 35 až 40 percent. Zväčš sa aj výška štipendií –

maximálne bude 6 780 korún. Zatiaľ takmer 60 percent študentov počas štúdia pracuje (mnohokrát na úkor svojho štúdia a zdravia), aby si mohlo zarobiť na školu, bývanie, stravu či skriptá a 85 percent rodičov svojim deťom počas štúdia finančne pomáha.

Možnosť študovať v zahraničí láka z roka na rok viac vzdelaniachťivých študentov. Po niekoľkokrát avizovanom spolplatení štúdia na našich vysokých školách začali o štúdiu v zahraničí uvažovať aj tí, ktorí o tejto možnosti dovtedy vôbec nepremýšľali. V Čechách poskytuje vysokoškolské vzdelávanie 24 verejných, 4 štátne a 27 súkromných vysokých škôl. Slováci študujú v Čechách za rovnakých podmienok ako domáci občania na verejných vysokých školách, teda za prvé vysokoškolské štúdium neplatia školné. Jedinou podmienkou je, že musia študovať v češtine. Ak chcú študovať na verejných vysokých školách v angličtine, za štúdiom už musia platiť. Na súkromných školách sa platí školné od 23 000 do 80 000 českých korún za semester.

Od zimného semestra školského roku 2004/2005 musia slovenskí študenti na rakúskych vysokých školách platiť školné vo výške 363,36 eura na semester. V prípade štúdia na viacerých vysokých školách v Rakúsku sa poplatok uhrádza len raz.

Náklady slovenských študentov, ktorí chodia na nemecké vysoké školy, sa zrejme v krátkom čase zvýšia. Jednotlivé spolkové krajiny totiž s najväčšou pravdepodobnosťou vysokoškolské štúdiom spolplatiť. Poplatok by mal byť 500 a viac eur za jeden semester. Informoval o tom tlačový a komunikačný odbor slovenského ministerstva zahraničných vecí.

Spracoval: PhDr. Ján Čipkár, PhD.

Za Mons. Mgr. Jánom Krajňákom

Každý odchod našich drahých upozorňuje na našu pomínutelnosť v tomto svete. Kniha časného života sa uzatvára práve týmto odchodom. Ak sme týchto ľudí poznali, spolupracovali a vytvárali spoločné hodnoty, je to pre nás o to ťažšie.

So zármutkom v srdci a slzami v očiach sme prijali správu, že vo veku 81 rokov nás opustil Mons. Mgr. Ján Krajňák, titulárny kanonik, emeritný prodekan Gréckokatolíckej cirkvi a čestný dekan Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika. Za 81 rokov života sa toho odohralo veľmi veľa. Všetko sa nedá povedať. Nám však treba uviesť, že zosnulý otec Ján bol pre nás vzácnym človekom.

Keď predjeme curriculum vitae Mons. Jána Krajňáka, už z tohto pohľadu sa nám odhaľuje bohatstvo a rozmanitosť jeho práce a záujmov.

Mons. Ján Krajňák sa narodil 10. júla 1924 v Sedlčiciach, v okrese Prešov. Vyrostal so svojimi štyrmi súrodencami v roľnícko-robotníckej rodine. Základnú školu navštevoval v rodnej obci. Po jej ukončení pokračoval na štátnom slovenskom gymnáziu v Prešove. V máji 1944 ukončil štúdium na gymnáziu maturitnou skúškou.

Teologické štúdiá začal na Vysokej bohosloveckej škole v Prešove v šk. r. 1944 – 1945. Po ukončení druhého ročníka pokračoval v štúdiu teológie na Cyrilometodejskej bohosloveckej fakulte Palackého univerzity v Olomouci. Absolutórium z teológie získal 7. júla 1949. V šk. r. 1949 – 1950 pokračoval v štúdiách na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, odbor slovenčina - filozofia. Súčasne bol zamestnaný v Jazykovednom ústave SAV ako pomocná vedecká sila na Dialektologickom oddelení. V päťdesiatych rokoch z ideovo-kádrových dôvodov ho ako absolventa teológie vylúčili zo štúdia. V novembri 1951 nastúpil základnú vojenskú službu, avšak po dvoch mesiacoch bol zo zdravotných dôvodov prepustený. Zamestnal sa v Ústave právneho lekárstva v Bratislave ako knihovník.

Ťažiskom jeho práce vyplývajúcej z jeho vzdelania a povolania bolo venovať

sa teologickému štúdiu pre mladých, ktorí o to prejavovali záujem v krúžku „Dielo kňazských povolání“. Pre totalitný systém to nebolo vhodné a v júni roku 1952 bol vzatý do vyšetrovacej väzby. Po dlhých tridsiatich mesiacoch vo vyšetrovacej väzbe a po vykonštruovanom súdnom procese bol 30. apríla 1954 odsúdený na päť a pol roka odňatia slobody a straty občianskych práv.

Odsúdenie strávil vo väzniciach a nápravno-výchovných zariadeniach v Trnave, Ilave, Olomouci, na Pankráci, v uránových baniach na Jáchymovsku, v Ostrove pri Karlových Varoch a v tábore Svätopluk na dole Barbora pri Hornom Slavkove a na Příbramsku v tábore Bitíz.

Len s čistým srdcom a pevným duchom možno obstáť v životnom zápase za víťazstvo pravdy a spravodlivosti. Aj v týchto táboroch násilia cítil zodpovednosť za život pred Bohom a nespravodlivo väznení tam vytvorili komunitu na vzdelávanie, na ktorej sa Mons. Ján aktívne zúčastňoval.

Z väzenia sa vrátil začiatkom júna 1956. Začal pracovať v Košiciach v podniku Zdroj 2. Potom odišiel brigádovať do Ostravy. Po návrate z Ostravy pracoval v administratíve na inventári, neskôr ako pracovník obchodného oddelenia, neskôršie ako ekonóm na melioračnom družstve v Čani pri Košiciach. Od roku 1964 až do dôchodku v roku 1984 pôsobil ako korektor vo Východoslovenských tlačiarňach v Košiciach. Odkúšanou pravdou je, že srdce robí teológa, preto mu záležalo nielen na prehlbovaní vzdelania, ale aj na kultivovaní svojho srdca, aby tak mohol vzdelávať a kultivovať aj druhých. Na odporúčanie ordinára Gréckokatolíckej cirkvi Jána Hirku prijal vo februári 1969 kňazskú vysviacku.

V čase totality nebolo ľahké a jednoduché vykonávať túto rozvetvenú duchovnopastiersku činnosť, ako aj plniť si svoje pracovno-občianske povinnosti. Musel hľadať spôsoby riešenia a kritériá na všetky prejavy dušpastierskej činnosti a to vyžadovalo veľkú námahu a rozvážnosť, ktorú možno čerpať jedine z viery v Ježiša Krista.

V tejto náročnej práci nemožno neuviesť aj pomoc jeho rodiny, najmä manželky Heleny, rodenej Jurkovej, ktorá mu bola pomocnicou po boku. Oženil sa s ňou v novembri 1957 v Obišovciach. Keby neboli obidvaja pevne zakotvení vo viere v Boha, sotva by mohli všetko toto úspešne vykonávať a ešte sa aj venovať výchove troch synov: Jána, Stanislava a Mariána.

Od júla 1990 sa zúčastňoval na obnove teologického štúdia v Prešove. Spolu s doc. ThDr. Vladimírom Poláčkom, Mons. Mgr. Jozefom Tóthom sa podieľali na zriadení Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty v rámci UPJŠ v Košiciach. Až do roku 1995 bol jej prvým prodekanom pre vedu, výskum, edič-

nú činnosť a zahraničné styky. Neskoršie sa stal čestným dekanom Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty UPJŠ so sídlom v Prešove. Prešovský sídelný biskup Mons. Ján Hirka ho vymenoval za súdneho vikára, za člena liturgickej komisie, za titulárneho kanonika prešovskej diecézy, za riaditeľa Biskupského úradu v Prešove. Akreditačnou komisiou vlády SR bol menovaný za predsedu pracovnej skupiny pre humanitné a historické vedy na vysokých školách. Stal sa členom Vedeckej rady UPJŠ.

Okrem spomenutých menovaní mu boli udelené: Strieborná medaila UPJŠ v Košiciach za iniciatívu pri založení obnovenej Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty v Prešove; Pamätná medaila pri príležitosti 180. výročia založenia Gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove udeľená biskupom Mons. Jánom Hirkom a Konfederácia politických väzňov Slovenska mu z vdaky udelila Pamätnú medailu ako ocenenie osobnej obete prinesenej za slovenský národ počas totalitného systému. Iste najcennejšie ocenenie sa mu dostalo od pápeža Jána Pavla II., keď mu 12. augusta 1992 udelil titul Monsignore.

Mons. Ján Krajňák je autorom zbierky básní s názvom „Áno a nie“, ktorú napísal ešte vo väzení pod číslom AO-34568. Napísal veľa článkov a štúdií, ktoré uverejňoval v gréckokatolíckych kalendároch a v časopise Slovo. Pracoval na liturgickom preklade stálych častí liturgie sv. Jána Zlatoústeho. Teologicky spresňoval aj obsahy termínov a komentoval i aplikáciu liturgie na osobný život veriaceho človeka.

Nám prináleží uviesť aj fakt, že sa osobne podieľal na zriadení a konštituovaní Krestanskej akadémie Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Vypracoval obsahovú náplň a smerovanie tejto inštitúcie.

Spektrum jeho aktivít, činností a záujmov je také široké, že je ťažké podať o ňom ucelený obraz v stručnom rozlúčkovom nekrológu.

Toto všetko si nepripomíname preto, lebo chceme vyvyšovať zásluhy človeka, ale preto, že spolu s ním v slovách rozlúčenia chceme oslavovať Boha, že dal otca Jána Cirkvi i svetu. Miloval Ježiša a jeho Cirkev, k čomu ho predurčovalo aj jeho meno Ján, ktoré v hebrejčine znamená Hospodin je milostivý. Z Božej milosti a Božej vôle sa stal tým, čím bol. Boh ho obdaroval vzácnymi duchovnými hrivnami, ktoré zveladoval pre dobro ľudí.

Cítíme smútok a bolesť v srdci pri odchode otca Jána. Keď máme uviesť slová rozlúčenia, tak v nádeji, ktorú vkladáme tam, kde niet bolesti, ani zármutku, ani strachu, ale život večný.

Redakčná rada

STRETNUTIE NA SEVERNOM POLÁRNOM KRUGU

Európske združenie študentov práva (ELSA) si tentokrát vybralo pre jedno zo svojich najvýznamnejších podujatí netradičnú destináciu. Prezidenti členských krajín z celej Európy sa stretli v severofínskom Rovaniemi, ktoré je situované presne na rovnobežke označenej ako severný polárny kruh. A keďže bol január, na International President's Meeting ELSA 2005 bola atmosféra skutočne mrazivá.

Ako prvý prezident združenia ELSA na Slovensku som mal to šťastie, i za finančnej pomoci našej univerzity, zúčastniť sa tohto významného stretnutia medzi kolegami z viac ako 15 krajín Európy, zástupcami našich partnerov z Rady Európy, komisií OSN a veľkých európskych právnych kancelárií. Medzi najdôležitejšie témy patrili „ELSA Development Fund“ – projekt zameraný na podporu a rozvoj siete lokálnych skupín ELSA a ich úrovne v najvyspelejších i rozvíjajúcich sa regiónoch, „International Focus Program“ – celoeurópsky stanovený smer pre dvojročné obdobie za-

meraný na najaktuálnejšie problémy, Európsky simulovaný súdny spor – najväčšia súťaž študentov práva na svete postavená na báze práva WTO a „ELSA a študenti práva v regiónoch“.

V rámci posledne menovaného okruhu som pripravil prezentáciu slovenského systému právnického vzdelávania zameranú na východoslovenský región a Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Moje vystúpenie sa stretlo s pozitívnym ohlasom a bude dokonca publikované v časopise študentov práva vo Fínsku.

Som presvedčený, že moja účasť na Medzinárodnom prezidentskom stretnutí Eu-

Prezident ELSA Slovenskej republiky Leo Vojčík (vľavo) s prezidentom ELSA Českej republiky

rópskeho združenia študentov práva výrazne prispela k zviditeľneniu študentov práva na Slovensku, ale hlavne nášho združenia a mojej alma mater.

Leo Vojčík
Právnická fakulta UPJŠ

VŠETKÝM UČITEĽOM! Vec: Tvorba a vydávanie časopisu

Poslaním univerzitného časopisu je publikovanie predovšetkým zaujímavých informácií zo života Univerzity a jej súčastí (fakúlt, katedier a iných pracovísk):

- informovať o činnosti vedenia UPJŠ (Kolégia rektora, Akademického senátu UPJŠ),
- informovať o zaujímavých podujatiach (konferenciách, seminároch, návštevách družobných fakúlt a pracovísk),
- informovať o pracovníkoch (ocenených za nejakú činnosť, o ich nových publikáciách, návštevách v zahraničí a pod.),
- informovať o iných neformálnych aktivitách skupín v rámci akademickej komunity (napr. študentov, o športovej, záujmovej činnosti, či riešení vedeckých projektov a pod.).

Vydávaním univerzitného časopisu chceme dosiahnuť, aby čitateľ bol oboznámený s dianím na Univerzite a sám prispel k riešeniu jej aktuálnych problémov. Za obsah článku nesie jednoznačnú zodpovednosť jeho autor.

Posielanie príspevkov:

1. Elektronickou poštou na adresu: cipkar@pravo.upjs.sk. Alebo na diskete + 1 exemplár vytlačený na papieri, vo formáte Word (disketa bude vrátená) do pošty: PhDr. Ján Čipkár, PhD., Katedra teórie štátu a práva, Právnická fakulta, Kováčska 26, 040 75 Košice.
2. V prípade fotografických materiálov platí tá istá adresa, alebo adresa: Gabriela Písecká, Edičné stredisko, Mánesova ul. 23, Košice – osobne doniesť alebo: publhouse@kosice.upjs.sk

Termín:

Najbližší termín dodania materiálov pre číslo 7 – 8 je koniec mája 2005.

Prosím, akýkoľvek materiál na publikovanie posielajte aj priebežne. Dúfam, že každý z vás (v spolupráci s vašimi kolegami na jednotlivých pracoviskách) podporí náš univerzitný časopis svojimi príspevkami. Aký bude jeho obsah, bude to závisieť aj od vás. Za spoluprácu dakujem a želim vám veľa osobných, pracovných a životných úspechov.

PhDr. Ján Čipkár, PhD.
Universitas Šafarikiana

Nová redakčná rada

V súlade s ustanovením článku 18 ods. 2 písm. c) Štatútu UPJŠ v Košiciach menoval rektor UPJŠ v Košiciach prof. JUDr. Vladimír Babčák, CSc., s účinnosťou od 1. januára 2005 redakčnú radu časopisu Universitas Šafarikiana v zložení:

Predseda:

doc. RNDr. Ján SABO, CSc., mim. prof.

Výkonný redaktor:

PhDr. Ján ČIPKÁR, PhD.

Členovia:

prof. MUDr. Andrej JENČA, CSc., doc. MUDr. Mária KOVÁŘOVÁ, CSc., mim. prof., Ing. ThDr. Jozef PALAŠČÁK, PhDr. Svetlana LIBOVÁ, PhDr. Peter NEZNÍK, CSc., Mgr. Daniel KLIMOVSKÝ, PaedDr. Imrich STAŠKO, Mgr. Zuzana HORANIČOVÁ, Mgr. Adriana SABOLOVÁ, Mgr. Miroslav BARANKO, Gabriela PÍSECKÁ

UNIVERSITAS
Šafarikiana

Vydáva: Rektorát Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, Šrobárova 2, Košice, tel.: 622 26 08 – **Predseda redakčnej rady:** doc. RNDr. Ján Sabo, CSc., mim. prof. **Výkonný redaktor:** PhDr. Ján Čipkár, PhD. **Členovia redakčnej rady:** prof. MUDr. Andrej Jenča, CSc., doc. MUDr. Mária Kovářová, CSc., mim. prof., Ing. ThDr. Jozef Palaščák, PhDr. Svetlana Libová, PhDr. Peter Nezník, CSc., Mgr. Daniel Klimovský, PaedDr. Imrich Staško, Mgr. Zuzana Horaničová, Mgr. Adriana Sabolová, Mgr. Miroslav Baranko, Gabriela Písecká

Tlač: Edičné stredisko UPJŠ, Košice. **Adresa výkonného redaktora:** PhDr. Ján Čipkár, PhD., PrávF UPJŠ, Kováčska 26, 040 75 Košice, tel. č.: 727 12 23.